

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

DEVELOPMENT OF THE HUMAN PAPILLOMA VIRUS (HPV) LITERACY SCALE

Nihan TÜRKOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi

ORCID NO: 0000-0002-5843-9097

Suna AKPINAR AY

Uzm.Hemşire, Mardin İl Sağlık Müdürlüğü

ORCID NO: 0000-0002-6298-1639

ABSTRACT

This research was conducted to develop the HPV Literacy Scale and test its reliability and validity.

The sample of this methodological research consisted of 407 individuals. The data of the study were collected with the HPV Literacy Scale and personal information form. In the validity and reliability phase of the scale, content validity, item analyses, exploratory and confirmatory factor analyses were performed.

In the study, the internal consistency reliability of the scale was found to be 0.97. It was determined that the item-total score correlation values of the scale were between 0.557 and 0.788. It was determined that the factor loadings of the items varied between 0.544 and 0.798, and the total variance explained was 66.862%. As a result of EFA, a three-factor structure with an eigenvalue exceeding 1 was obtained. In the confirmatory factor analysis, it was determined that the fit indices were at an acceptable level (CMIN/DF=4.404, RMSEA= 0.072, CFI= 0.94, NFI=0.923, AGFI=0.865 and GFI=0.894).

In line with the analysis, it was determined that the scale is a valid and reliable measurement tool that can be applied to Turkish society.

KeyWords: HPV, literacy, validity, reliability

HUMAN PAPİLLOMA VİRÜSÜ (HPV) OKUR YAZARLIĞI ÖLÇEĞİ" NİN GELİŞTİRİLMESİ

ÖZET

Bu araştırma HPV Okuryazarlık Ölçeği'nin geliştirerek, güvenilirlik ve geçerliğini test etmek amacıyla yapılmıştır.

Metodolojik türde olan bu araştırmanın örneklemini 407 birey oluşturmuştur. Araştırmanın verileri HPV Okuryazarlık Ölçeği ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik aşamasında kapsam geçerliliği, madde analizleri, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır.

Araştırmada, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği 0.97 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam puan korelasyon değerlerinin 0.557 ile 0.788 arasında olduğu belirlenmiştir. Maddelerin faktör

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

yüklerinin 0.544 ile 0.798 arasında değiştiği, açıklanan toplam varyansın %66.862 olduğu belirlendi. EFA sonucunda öz değeri 1'i aşan üç faktörlü yapı elde edildi. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu (CMIN/DF=4.404, RMSEA= 0.072, CFI= 0.94, NFI=0.923, AGFI=0.865 ve GFI=0.894) belirlendi.

Analizler doğrultusunda ölçeğin Türk toplumuna uygulanabilmek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: HPV, okuryazarlık, geçerlilik, güvenilirlik

Giriş

Human Papilloma Virüsü (HPV), iki yüze yakın türü bulunan Papillomaviridae virüs ailesinin bir üyesi olan DNA virüsüdür (Sanjose et al., 2018).

Hem kadınlarda hem de erkeklerde kanser yapabilen HPV enfeksiyonu; cilt mukozaları ve üreme organlarında (uterus, serviks, vajina, vulva, penis), anüs ve çevresinde, orofarenkste ortaya çıkabilmektedir (WHO, 2019).

HPV' nin en çok görülen bulaş türü cinsel temastır. Korunmasız cinsel ilişki yaşayan ve özellikle birden fazla partnere sahip kişiler HPV enfeksiyonu yönünden tehlike altındadır (WHO, 2017).

HPV enfeksiyonunun klinik belirtilerinden olan genital siğil ve rahim ağzı (serviks) kanseri birincil lezyonlardır. Bunun yanı sıra, ağız ve solunum yolunda görülen çeşitli lezyonlar da sık görülen HPV enfeksiyonunun belirtilerindedir (WHO, 2017).

Rahim ağzı (serviks) kanserinin erken teşhisi için yapılan tarama testleri ile morbitide ve mortalite oranları düşmektedir. Tarama testleri ile erken teşhis edilebilen kanser türlerinden biri olduğu için tarama testleri bu kanserlerde oldukça önemlidir (Bulut et al., 2021).

Dünya genelinde birçok kadın ölümle sonuçlanabilen serviks kanserine yakalandığının farkında bile değildir. Avrupa Birliği; tarama testleri ile tanısı konulabilen serviks, meme ve kolorektal kanser taramalarının yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca bu taramalar gelişmiş olan bazı Avrupa ülkelerinde ücretsiz ve zorunlu olacak şekilde tarama programlarına dahil edilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2021).

Ülkemizde de sık görülen bu kanserler için tarama yapılmakta ve erken teşhis oranı artırılarak kanser ile mücadele edilmektedir. Ancak Türkiye'de de Dünya genelinde olduğu gibi erken teşhis için gerekli olan HPV (Human Papilloma virüs) tarama testini yaptıran kadın sayısı oldukça azdır (Sağlık Bakanlığı, 2021).

Serviks kanserinin taranmasındaki temel amaç; ulusal bir tarama programını ülke çapında hedef popülasyona uygulayarak, servikal patolojileri henüz erken evrede iken tespit etmek, basit ve etkin yöntemlerle tedavi ederek kanser sıklığını, morbidite ve mortaliteyi düşürerek oluşabilecek karmaşık ve pahalı tedavileri engellemektir (Sağlık Bakanlığı, 2012). En iyi yöntem beş yılda bir HPV testi veya Pap-smear testi ile taramadır . Serviks kanseri taramaları Aile Sağlığı Merkezleri (ASM), Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM), Kanser Erken Teşhis Tarama Birimleri (KETEM) ve Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM) bünyesinde yürütülür. Taramalar yapıldıktan sonra sonucu pozitif olan hastalara gerekli bilgilendirme ve T.S.T.M (Tarama Sonrası Teşhis Merkezi)" ye yönlendirme yapılmalıdır. Kesin tanı alan hastaların ise gerekli tedaviyi almaları için planlama ve uygulama yapılmalıdır (Sağlık Bakanlığı, 2012).

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

Materyal ve Metod

Metadolojik türde olan bu araştırmanın evrenini Mardin ilinde yaşayan 18 yaş üstü 260483 kadın oluşturmuştur (TÜİK 2023). Çalışmada örneklem büyüklüğünü belirlemek için priori güç analizi yapılmıştır. Yapılan güç analizinde Cohen'in standart etki büyüklükleri referans alınması yöntemi seçilmiştir. Formüle göre %95 güven aralığında evreni temsil edebilecek en az örneklem sayısı 385 olarak hesaplanmıştır. Veri kayıpları olabilme ihtimaline karşı bu sayıya ayrıca %20 yedek örneklem dâhil edilerek çalışma 400 kadın ile tamamlanması planlanmıştır. Araştırmanın örneklemi ise Mardin İli Artuklu ilçesine bağlı, sosyoekonomik ve eğitim düzeyi açısından karma bir yapıya sahip olan aile sağlığı merkezlerinde, Haziran-Ağustos 2024 tarihlerinde araştırmaya katılmayı kabul eden, 18 yaş üstü olan ve okuma yazma bilen 407 birey oluşturmuştur. Araştırmanın verileri HPV Okuryazarlık Ölçeği ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik aşamasında dil geçerliliği, kapsam geçerliliği, madde analizleri, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında; "Kişisel Bilgi Formu" ve "HPV Okur yazarlığı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Mardin İl Sağlık Müdürlüğünden kurum izni ve Atatürk Üniversitesi'nden etik kurul izni alındıktan sonra anket formu ile yapılmıştır. Anket formuna 'Kişisel Bilgi Formu', 'HPV Okur yazarlığı Ölçeği, içerikleri eklenerek oluşturulan anket, aile sağlığı merkezine başvuran 407 kadınla, ASM içerisinde uygun bir odada yüzyüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır.

Etik izin

Araştırmanın etik izni Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü "Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar" Etik Kurulu'ndan (B.30.2.ATA.0.01.00/405) alınmıştır. Aynı zamanda Mardin İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel çalışmalar Komisyonundan gerekli kurum izni alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış ve katılımları konusunda onayları alınmıştır. Kayıt altına alınan verilerin kimseyle paylaşılmayacağı, verileri değerlendirirken araştırma amaçlı kullanılacağı, katılımcıların kişisel bilgilerinin gizli kalacağı bilgisi verilmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS paket programı kullanıldı. Normallik testine bakıldıktan sonra çalışma farklı bileşenlerden oluştuğu için yapısı tam olarak bilinmeyen ama varlığı ortada olan değişkenlerin yapılarını ortaya çıkarmak için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapıldı. Ölçeğin güvenilirlik analizleri kapsamında Madde Analizi, Alfa Katsayısı (Cronbach's Alpha) ve madde toplam puan korelasyonuna yapıldı (Tabachnick, B. & Fidell, 2013). Tüm istatistiksel testlerde güven aralığı %95,0 kabul edilerek $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Sosyo Demografik Özellikler

Katılımcılara yaş, eğitim, meslek, medeni durum, çocuk sayısı, HPV sözcüğünü daha önce duyup duymadığı, ailesi veya yakın çevresinde kanser tanısı alan kimsenin olup olmadığı soruları sorulmuştur.

HPV Okuryazarlık Ölçeği

Ölçeğin geliştirilme sürecinde öncelikle alan yazın taraması yapıldı ve konu ile ilgili mevcut ölçeğin olup olmadığı belirlenmeye çalışıldı. Sonrasında ilgili alanda uzman olan hemşireler ve akademiye yer alan hemşire araştırmacılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak, madde havuzu oluşturabilmek adına fikirleri alınmıştır. Daha sonrasında toplam 33 maddeden oluşan, 5'li likert tipinde bir madde havuzu oluşturuldu. Maddeler Kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, Kararsızım=3, katılıyorum=4, kesinlikle katılıyorum=5 olarak puanlanmıştır.

Bulgular

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

Araştırmada EFA grubunun yaş ortalamasının 35.20 ± 7.91 olduğu, %79.5'inin üniversite mezunu olduğu, %60'ının memur ve %78'inin evli olduğu belirlendi. Kadınların %83.9'unun daha önce HPV kavramını duyduğu ve %84.9'unun ailesinde rahim ağzı kanseri olmadığı saptandı. CFA grubunun yaş ortalamasının 34.43 ± 8.80 , %80.2'sinin üniversite mezunu olduğu, %54'ünün memur ve %63.4'ünün evli olduğu belirlendi. Kadınların %82.2'sinin daha önce HPV kavramını duyduğu ve %84.2'sinin ailesinde rahim ağzı kanseri olmadığı saptandı. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Kadınların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

Characteristics	Participants in EFA (n=205)	Participants in CFA (n=202)	t / χ^2 (P)
Yaş Ortalama	35.20±7.91	34.43±8.80	0.598 (0.547)
Eğitim			
İlköğretim	19 (9.3)	5 (2.5)	1.851 (0.663)
Lise	23 (11.2)	35 (17.3)	
Üniversite ve üzeri	163 (79.5)	162 (80.2)	
Meslek			
Memur	123 (60.0)	109 (54.0)	7.455 (0.114)
Ev hanımı	37 (18.0)	34 (16.8)	
Diğer	45 (22.0)	59 (29.2)	
Medeni Durum			
Evli	160 (78.0)	128 (63.4)	2.985 (0.601)
Bekâr	45 (22.0)	74 (36.6)	
HPV Duyma Durumu			
Evet	172 (83.9)	166 (82.2)	0.215 (0.643)
Hayır	33 (16.1)	36 (17.8)	
Ailede Rahim Ağzı Kanseri Olma Durumu			
Evet	31 (15.1)	32 (15.8)	0.040 (0.841)
Hayır	174 (84.9)	170 (84.2)	

*Sayı ve yüzde dağılımları

Psychometric Evaluation of the Scale

İçerik Geçerliliği

HPV Okuryazarlık Ölçeğinin, kadınlara içerik açısından uygun olup olmadığını incelemek için, kadın sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, halk sağlığı konularında deneyimi olan uzmanlardan oluşan toplam 10 uzmana gönderildi. Uzman yanıt oranı %100 olarak değerlendirildi. I-CVI değeri 0.80'in altında kalan 7 madde ölçekten çıkarıldı. 26 madde için I-CVI 0.885 ile 1.000 arasında ve S-CVI 0.925 olarak bulundu.

Yapı Geçerliliği

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

Ölçeğin KMO değeri 0.944 idi ve Bartlett's feriklik testi anlamlıydı ($\chi^2 = 4402.251$, $p < 0.001$), verilerin EFA için uygun olduğunu gösterdi. Bu sonuçlar doğrultusunda verilerin faktör analizine uygun olduğu söylenilebilir. (Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson RE. Multivariate data analysis. 7th ed. Pearson; 2009).

Ön EFA'da, iki madde binişik madde özelliği gösterdiği için ölçekten çıkarıldı. Tekrarlanan faktör analizi sonucunda açıklanan toplam Varyans %66.862 olduğu belirlendi. EFA sonucunda öz değeri 1'i aşan üç faktörlü yapı elde edildi. Faktör yüklerinin .544-.798 arasında değiştiği belirlendi. Faktör 1, on iki maddeden oluştu ve açıkladığı varyans %29.526'dı. Faktör 2, 6 maddeden oluştu ve açıkladığı varyans %20.269'du. Faktör 3, altı maddeden oluştu ve açıkladığı varyans %17.066'dı (Tablo 2).

Tablo 2. HPV Okuryazarlığı Ölçeği'ne İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi

ITEMS	Factor 1	Factor 2	Factor 3
H8	0,798		
H21	0,762		
H9	0,748		
H17	0,740		
H10	0,716		
H7	0,665		
H16	0,664		
H15	0,624		
H22	0,606		
H20	0,577		
H23	0,565		
H24	0,544		
H13		0,788	
H18		0,768	
H14		0,692	
H19		0,685	
H11		0,601	
H12		0,553	
H4			0,754
H2			0,682
H3			0,662
H1			0,657
H5			0,652
H6			0,613
Öz değer	13.297	1.460	1.289
Açıklanan Varyans	29.526	20.269	17.066
Toplam açıklanan varyans=66.862			

CFA 24 madde ve üç faktörlü yapı üzerinde, EFA da dahil edilmeyen 202 kadın ile gerçekleştirildi. 24 maddelik ölçeğin standardizasyon katsayıları 0.50'nin üzerinde olduğu belirlendi. CFA uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlendi. CMIN/DF=4.404, RMSEA= 0.072, CFI= 0.94, NFI=0.923, AGFI=0.865 ve GFI=0.894 olarak

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

belirlendi. Uyum değerleri Byrne'nin (2011) belirttiği referans değerleri dikkate alınarak değerlendirildi.

İç Tutarlılık

HPV Okuryazarlık Ölçeği'ne ait maddelerdeki iç tutarlılık güvenilirliği ve homojenlik kanıtı olarak madde toplam puan korelasyon katsayıları incelendi. HPV Okuryazarlık Ölçeğinin tüm maddelerinin güvenilirlik katsayısı 0.97 olduğu belirlendi. Alt boyutların Cronbach α değerleri 0.88 ile 0.95 arasında değişti. Madde-toplam test korelasyonunun yeterli olabilmesi için gerekli minimum değer 0.30 olması gerektiği belirtilmektedir. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayısı eğer 0.20'nin altındaysa maddeler ölçme aracından çıkarılmalıdır. Ancak bu katsayı 0.20 ile 0.30 arasında ise maddeler zorunlu ölçme aracına alınabilir, 0.30 ya da daha üstündeyse maddeler iyidir (Şencan H., 2005). HPV Okuryazarlık Ölçeği incelendiği zaman madde-toplam puan korelasyonunun 0.557-0.788 arasında olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da 0.30'un altında madde olmadığı belirlendi. 24 maddelik HPV Okuryazarlık Ölçeği'nin aritmetik ortalamasının 91.29 ± 18.63 olduğu belirlendi. Tüm bu bulgular 24 maddeden oluşan HPV Okuryazarlık Ölçeğinin içyapı tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Sonuç olarak; Human Papilloma Virüsü Okuryazarlığı Ölçeğinin Türk toplumuna uygulanmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlendi.

Kaynaklar

Bulut İ, Oğuzöncül AF, Tuncer Kara K. Kanser Erken Teşhis, Tarama Ve Eğitim Merkezi'ne Ait Meme Ve Serviks Kanserlerini Tarama Programı Sonuçları. Estüdam Halk Sağlığı Dergisi. 2021;6(2):182-90.

Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. 2018; 231).

Hair, J. (2009). Multivariate data analysis. *Exploratory factor analysis*.

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in nursing & health*, 29(5), 489-497.

Sanjose, S., de, Brotons, M., Pavon, M.A. (2018). The natural history of Human Papilloma virüs infection. *Best Practice & Research: Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 47(3):2-13. doi:10.1016/j.bpobgyn.2017.08.015.

Serviks Kanseri Tarama Programı Ulusal Standartları, Erişim Adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/Mevzuat/Genel_Nitelikli_Yazi_ve_Gorusler/Serviks_Kanseri_Tarama_Programi_Ulusal_Standartlari.pdf Erişim tarihi:20.08.2023 tarihinde erişilmiştir.

Şencan H. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik Ve Geçerlik. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2005

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Boston: Pearson.

8. INTERNATIONAL AFRICAN CONFERENCE ON CURRENT STUDIES

Türkiye Kanser Kontrol Programı. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Erişim Adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanserdb/Dokumanlar/Raporlar/17.Agustos_2021_Kanser_Kontrol_Programi_versiyon-1.pdf

World Health Organization (WHO), Immunization, Vaccines and Biologicals. (2017). Human papilloma virüs vaccines: WHO position paper, May 2017- Recommendations. Vaccine, 35(43):5753-5755. doi: 10.1016/j.vaccine.2017.05.069

World Health Organization (WHO), (2019). Human Papillomavirus (HPV) and cervical cancer Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papilloma-virus-and-cancer> Erişim Tarihi: 20.07.2024

World Health Organization. (2017). Human Papilloma virüs Vaccines: WHO position paper, May 2017. Weekly Epidemiological Record, 19(92):241-268. Erişim Adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/who-wer9219-241-268> (Erişim Tarihi: 20.08.2024)

Erişim tarihi: 20.08.2024 tarihinde erişilmiştir.